

dors del Nord (Rayn. III, 126), *enjanansa* 'engany' en Bertran Carbonell.

Tenim dret a deduir que el nom de la fletxeta o del «bois de fêche» seria *enjaneta* en el llenguatge de la gent del Nord; i és sabut que en els Ss. XIII-XIV fruí de més prestigi entre nosaltres la variant llemosina (*chantar, jausir*, etc.) que les formes en *ga* o *ka* de la llengua d'oc més generalitzada. Podem suposar que habilitats comparables a la dels castellers vallencs foren practicades per joglars, cavallers salvatges i acrobates occitans, en les nostres grans corts medievals, i que aquella gent anomenessin ocasionalment *enjaneta*, en forma allemosinada, la posició del bufó o cavaller salvatge que feia habilitats en «punta de fletxa» al damunt dels seus companys d'escena.

Enjardinada, enjardinar, enjardinat, V. *jardí* *Enjoca*, V. *jóc* *Enjòdol*, V. *enjòlit* *Enjogassament, enjogassar, -gassat, enjoguescar*, V. *joc* *Enjoïament, enjoïar, enjoïat, enjoïellar*, V. *joia*

ENJÒLIT, adv. aplicada a les naus immobilitzades en calma blanca, o que estan brandant fondejades, i després presa figuradament amb el sentit de 'en suspens' o 'sostenint-se en l'aire, sense apuntalar'; terme comú amb el castellà, la ll. d'oc i l'italià, si bé allà més caiguda en desús que en la nostra llengua, des de la qual es degué propagar per Itàlia i Espanya; l'origen en català és incert, però potser ve en definitiva del fr. *joli* 'alegre', passant per oc. *jòli* id., que es diria de les embarcacions que oscil·laven immòbils, com descansant i en dansa. □ 1.ª doc.: 1499.

«La nau Maria trista, / que de l'amor perdia lo gran nòlit / --- / via no ffont, resta la trista 'n jòlit», Mn. Narcís Vinyoles; també com a terme nàutic en Ferrandis, *Obres contemplatives*, obra valenciana de 1515, i encara en dóna un altre de 1511 Gulsoy en el seu llibre sobre el Sanelo, s. v. Més tard trobem la forma sense -t, que considerem etimològica: «quatre galeres reals de moros de Biserta feren *joli* davant lo lloch de Llançà tota la matinada, y de quant en quant se anavan acostant» en el Dietari de JPujades l'any 1609 (II, f° 177v), amb la variant de construcció *fer joli* 'estar parat un vaixell enfront d'un lloc'.

En castellà apareix més tard, primerament en Lope de Rueda, 1550, *quedarse en jòlite*, amb referència a una dona que no va arribar a casar-se. L'explicava Covarrubias «término de marineros, quando las galeras están en puerto y que no han de salir de él por algún tiempo; y en los navíos de alto borde algunas vezes se tomó *jolito* por calma, quando, por no tener viento, están quietos y calmados». El DAut. volia accentuar *jolito* tot definint «ociosidad, suspensión o calma», però ja era una paraula morta per a aquells acadèmics: manquen de base tant aquesta accentuació com aqueix valor abstracte.¹ Com a castellà apareix en diferents autors de fi del S. XVI i del primer terç del XVII, per als quals veg. DAut., i Terlingen, p. 226; també en *Los Baños de Argel* de Cervantes, en *xòlito* una nau que es manté immòbil prop de la costa (ed.

1615, f° 60r).

L'it. *in giòlito* apareix per primer cop en Annibal Caro, mj. S. XVI, en diversos autors del S. XVII (Redi, Fagioli, Moniglia) i en els diccionaris nàutics de Bosio, Pantera i Fincati, de primers d'aqueix segle; però llavors ja devia ser un mot d'ús poc estès i de regust estranger, com sigui que Franciosini (1620) només el registra com a cast., sense correspondència it., i Redi, després d'usar-lo cuita a explicar-ne el significat, potser calcant Covarrubias, però ho fa posant-lo en rima amb *crisòlito*, ço que assegura la recta accentuació del mot.

Avui en dia aquesta és una paraula que en italià ha caigut en desús, no sols en la llengua literària sinó fins en els dialectes: manca en els diccs. de Venècia, Gènova, Toscana, Savona, etc., i no tinc notícia certa que s'usi més que a Còrsega, on *in giòlitu* és «in ozio, senza darsi pensiero di nulla». La conclusió que treu la Crusca d'aqueix estat de coses és que l'it. *in giòlito*, és d'origen «spagnuolo». Tampoc a Itàlia consta altre ús que el de la locució adverbial *in giòlito*, perquè encara que ACaro escrivís *stare 'n sulle berte e 'n sui giòliti*, també aquí tenim la mateixa locució si bé posada en plural i afegint-hi una segona preposició (altrament ex. isolat), i tots els exs. són nàutics o explicables per una metàfora d'inspiració nàutica.

On el mot es presenta amb més arrelament es indiscutiblement en català, on ja hem vist que hi ha testimonis més antics que enlloc (no hi fa res que AlCM el documenti només el 1604, el DAG. en el mateix segle, i Griera n'addueixi un altre sense data). Però encara avui la seva extensió és gran i les seves variants fonètiques i semàntiques són moltes. L'acc. nàutica continua essent coneguda en el Maresme (StPol).

Allí mateix són més vives les accs. figurades, que veiem emprades en passatges de Coromines: «aqueixa sensació, en quant produeix l'efecte de suspendre la funció dels altres sentits, escampa en la còrpora quelcom semblant a un cobriment de cor, però sols en les grans riuades l'home arriba a quedar-se *enjòlit*, que més sovint s'enaïgua en una pura delícia espiritual ---» (*Jardins de Sant Pol*, p. 197), «els cavallers errants, adés *enjòlits* per una fada desconeguda, lluitaven per lliberar-se del seu encís ---», (*Lligr. de St. Llorenç* II, xii, O. C., 369a44). També a Sant Pol, els peixos estabornits pel petard que els llança el pescador, *queden enjòlits* (c. 1925); a un que s'està sense fer res li pregunten allí si està *enjòlit* (id.); el DAG. va aplegar a Badalona *enjòlic* «sobrecogido, indecís».

En *joli*, en *jòlit* o en *jòlic* mall.: aquell i el DAMen. ho expliquen «en vilo, sin apoyo, sin sostén»² o «cogido sólo por un lado y suelto por los demás», «con poca seguridad, firmeza y constancia»; i en efecte així ho han usat escriptors mallorquins; com, en parlar d'unes ruïnes: «corredors esbucats, parets en *joli* ---» (E. de K. Aguiló, cf. el context citat s. v. XIBIU, BSAL III, 255b), «done'm pues una maneta, / estimat amic Antoni, / que estaré, si no la'm dónes, / com una paret en *joli*», Tomàs Aguiló (ed. 1883, *Obras* III, 130); totes, accepcions que s'expliquen fàcilment partint de l'ús nàutic.³